

basic education

Department:
Basic Education
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

NATIONAL SENIOR CERTIFICATE

GIREIDI 12

TSHIVENDA LUAMBO LWA HAYANI (HL)

BAMMBIRI LA VHUVHILI (P2)

LARA 2012

MEMORANDAMU

MARAGA: 80

Memorandamu uyu u na masiatari a 23.

KHETHEKANYO YA A: VHURENDI

MBUDZISO 1 (MBUDZISO NDAPFU)

KHA VHA DZHIELE NZHELE: Vha shumise adendamu iyi khathihi na rubriki i re mafhedziseloni.

Maraga dzi avhelwe nga ndila yone:

- Maraga dza 7 ndi dza mbuno.
- Maraga dza 3 ndi dza luambo. Dzone dzi avhelwe nga ndila hei:
 - Maraga 3 arali e na mbuno dza 6 – 7
 - Maraga 2 arali e na mbuno dza 4 – 5
 - Maraga 1 arali e na mbuno dza 0 – 3

VHASWA VHA AFURIKA TSHIPEMBE – LR Ndlovu

Kunangele kwa maipfi ndi ndila ine murendi a shumisa ngayo maipfi o pfumaho vhurendi tshirendoni u bveledza/tutuwedza thalutshedzo ya tshirendo. Thalutshedzo ya tshirendo ndi zwine tshirendo tsha amba zwone.

Murendi u khou tutuwedza vhaswa uri vha vhone mbofholowo nga ndila yone nahone vha shumise tshikhala hetshi u dibveledza. U dovha hafhu u takala musi a tshi vhona mishumo mivhuya ya vhaswa vha Afurika Tshipembe. Hezwi zwi ita uri Afurika Tshipembe li ditongise nga vhaswa vhenevho. U bveledza hezwi murendi o shumisa maipfi a tevhelaho, o kamataho/pfumaho vhurendi:

Mangai: murendi u tama vhaswa vha tshi sedza zwithu nga ndila yavhudi/avhu i i sa solisei.

Mapeta: u tshila u sa solisei.

Ni khane sa namana: u takala nga zwine vhone vhane vhaswa vha vha zwone.

Manovho : u sa vha na vhubva

U rama: U neta

**Mahovhohovho na : Vhaswa kha vha litshe mafungo a dzikhakhathi*

Vhukunzi: U ikukumusa.

Lukuna: u ita zwithu zwivhuya

Madadzwane: ndi vhaswa vhane shango la tea u ditongisa ngavho.

Nguwane: u hulisea nga u ita zwithu zwavhudi.

Muhala ningoni ya kholomo/musuku ningoni ya nguluvhe: u sa tshinya vhuswa hawe.

MAPENDELO

Murendi o kona kunangele kwa maipfi tshirendoni itshi lune kwa tutuwedza thalutshedzo ya tshirendo itshi nga ndila i fushaho.

[10]

MBUDZISO 2 (MBUDZISO PFUFHI)

NYIMBO DZA VHANA VHA ZWIHOLE NA MABOFU VHA LETABA NA SILOE – WMR Sigwavhulimu

- 2.1 Vese 4: "Une wa vha tshitanga tsha vuhole hanu." ✓ Vhu do tikedza vhaholefali kha nyimele ine vha vha khayo. ✓ (2)
- 2.2 Ndi wa u takala musi a tshi pfa nyimbo dzine vhaholefali avha vha imba. ✓ ✓ (2)
- 2.3 Linanedzi: u sumbedza uri nyimbo hedzi dza vhaholefali dzi ita uri a hwelwe/u dzhena ngomungomu ha vhurendi/dzi ita uri a galele muyani. ✓ ✓ (2)
- 2.4 O takala musi a tshi vhona mishumo mivhuya i itwaho nga vhaholefali ine ya fhedza i tshi ita uri vha fane na vhanwe vhatu. ✓ ✓ (2)
- 2.5 U vha vhona sa vhatu vhane vuhole havho ha do da ha fhela vha diphina nga nthani ha u imba havho. ✓ ✓ (2)

[10]

MBUDZISO 3 (MBUDZISO PFUFHI)

VHUNGOHO NA VIVHO – TR Ratshitanga

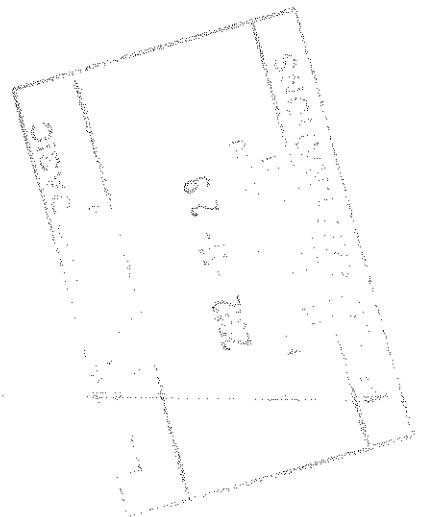
- 3.1 Vese 1 'Vhungoho na vivho ndi tshimange na mbevha,' ✓ ✓ (2)
- 3.2 Vhungoho na vivho zwo fhambana nahone vhungoho vhu kunda vivho naho zwi tshi dzulela u lwa. ✓ ✓ (2)
- 3.3 Limethafore ✓ : u sumbedza uri vhungoho a vhu divhei kana a hu na ane a nga vhu talukanya. ✓ (2)
- 3.4 Ha ngo takala. ✓ U vhona vivho/zwivhi zwi tshi dzulela u kudana na vhungoho/zwivhuya. U vhona vhatu vha sa pfesesi ngoho. ✓ (2)
- 3.5 U vhu vhona sa zwithu zwivhili zwi sa andaniho/funaniho naho vivho li tshi Vhune ha khandiso ho vhaledzwa Iyani kha siatari li tevhelaho

kundwa.√ √

(2)

[10]

KANA

MBUDZISO 4 (MBUDZISO PFUFHI)

MUVHUSO WA NAMA – NA Milubi

- 4.1 Vese/mutaladzi 2: 'U kukuta vhawo sa ndungula' u kumba vhathu nga vhunzhi. ✓✓
kana
Vese/mutaladzi 7: U tshi fhuredza wa kukuta vha madana na madana. ✓✓ (2)
- 4.2 Naho muvhuso wa nama u na vhathu vhanzhi vha a tambula lune vha lila u shavhela murahu kha wa ngoho. ✓ ✓ (2)
- 4.3 Lifanyisi: ✓ u tambula ha vha tevhelaho muvhuso wa nama hu fanyiswa na khovhe dzi mutavhani hune ha sa tshilee. ✓ (2)
- 4.4 U pfa vhutungu: ✓ Hu shumiswa liaravhi 'yawee' luvhili musi a tshi vhona vhathu vha tevhelaho muvhuso wa nama vha tshi tambula! ✓ (2)
- 4.5 U u vhona sa muvhuso wo no shengedza musi a tshi u vhambedza na u daho une wa sa wanale nga ndila ya u leluwa. ✓ ✓ (2)

[10]

NA

VHURENDI VHU SONGO GUEDELWAHO/RANDELWAHO

MBUDZISO 5 (MBUDZISO NDAPFU)

KHA VHA DZHIELE NZHELE: Vha shumise adendamu iyi khathihhi na rubriki i re mafhedziseloni.

Maraga dzi avhelwe nga ndila yone:

- Maraga dza 7 ndi dza mbuno.
- Maraga dza 3 ndi dza luambo. Dzone dzi avhelwe nga ndila hei:
 - Maraga 3 arali e na mbuno dza 6 – 7
 - Maraga 2 arali e na mbuno dza 4 – 5
 - Maraga 1 arali e na mbuno dza 0 – 3

NANGA ENE HU VHE U GUMA – TR Ratshitanga

Thalutshedzo ya tshirendo ndi zwine tshirendo tsha amba zwone. Mitaladzi/vese ndi ine murendi a i shumisa u swikisa zwine a khou amba zwone kha vhavhali. Mitaladzi yeneyi i vhumba ndima/tshitanza tshi faredzaho muhumbulo muhulwane.

Vhune ha khandiso ho vhaledzwa

Iyani kha siatari li tevhelaho

Kha tshirendo itshi murendi o shumisa mutaladzi/vese nna u vhumba ndima dza tshirendo zwi tshi bva kha mihumbulo ine a khou toda u i bveledza.

Vese 1-4, murendi o dzi shumisa u bveledza muhumbulo wa uri muthu arali a tshi toda mufarisi u fanela u thoma a elekanya zwavhudi na u tutshela kule na zwi mu thithisaho ngauri mafhungo a lufuno a si zwithu zwa u tamba.

Vese 5-8, murendi u sumbedza uri mufarisi ane wa mu toda u fanela u vha e muthu a tshilaho vhutshilo havhudi a si u fune nge a vhona tshelede/lupfumo lune wa vha nalwo.

Vese 9-12, nga vese hedzi murendi u sumbedza uri muthu onoyo a songo vha uyo a didzhielaho ntha nge a nakesa ngauri u do kundelwa u langa vuvhi hawe. U songo funa muthu u tshi vhona unga u do mu kotholola.

Vese 13-16, nga vese hedzi murendi u bveledza muhumbulo wa uri mudi ndi wa vhavhili vho funanaho hu si na u dzhenelelwa.

Vese 17-20, murendi u sumbedza uri wa wana onoyo mufarisi ndi hone u tshi do vha wo wana muthu wa tsini ane wa do dzula nae u sa dinalei wa sa tsha do sokou fhatulula mudi/u mala u tshi malulula.

Murendi o kona u shumisa mitaladzi u bveledza thalutshedzo ya tshirendo itshi nga ndila i fushaho.

KANA

[10]

MBUDZISO 6 (MBUDZISO PFUFHI)

NANGA ENE HU VHE U GUMA – TR Ratshitanga

- 6.1 Mufarisi.√ Ngauri murendi o khou amba uri u tea u toda mufunwa ane wa mu funesa u si tsha toda muñwe.√ (2)
- 6.2 U fanela u vha muvhuya.√
U fanela u vha o nakaho/ane wa mu funesa.√ (2)
- 6.3 Ndi khesura:√ Murendi o shumisa khoma u bveledza muhumbulo wa u divha zwithu/talifha na wa u kundelwa u langa kutshilele kwawe.√ (2)
- 6.4 Uri muthu a tshi toda mufarisi u tea u thoma a humbula zwavhudi ngauri nzeo a si zwithu zwa u tamba.√ √ (2)

- 6.5 Ee,√ ngauri wa wana mufarisi ane wa mu funesa ane a tshila vhutshilo havhudi u dzula zwavhudi u sa tsha humbula zwiinwe.√ (2)

THANGANYELO YA KHETHEKANYO YA A: 10
30

KHETHEKANYO YA B: NGANEA

MBUDZISO 7 (MBUDZISO NDAPFU)

TSHI DO LILWA – NE Phaswana

KHA VHA DZHIELE NZHELE: Vha shumise adendamu iyi khathini na rubriki i re mafhedziseloni.

Maraga dza tshivhumbeo na luambo dzi avhelwe nga ndila i tevhelaho:

- Tshivhumbeo: [(Mathomo(4) magumo(2))] maraga 6
- Luambo: maraga 4 dzo avhelwa nga ndila hei:
 - Arali e na mbuno dza 12 – 15 u wana maraga 4
 - Arali e na mbuno dza 7 – 11 u wana maraga 3
 - Arali e na mbuno dza 1 – 6 u wana maraga 2

ADENDAMU

Muanewa dendele ndi muanewa ane zwiitei zwinzhi zwa bugu zwa mona nae. Mafhungo a bugu a kwama ene. Ri tangana nae u bva bugu i tshi thoma u swika i tshi fhela. Ndi ene ane a vha na thaidzo buguni. U fhedza o kunda kana o kundwa.

DZIMBUNO

- Kha nganea yashu ya Tshi do lilwa, u wana zwi tshi konḁa uri u tou amba uri muanewa dendele ndi nnyi vhukati ha Vho-Luvhone na Vho-Emeli nga nthani ha uri vhuvhili havho u wana vha tshi khou ita zwithu zwi fanaho nahone hu si na ane a vha a tshi khou hanedza muḁwe kana u pikisa muḁwe. Hone fhedzi ri nga sokou kombetshedza ra ri ndi Vho-Luvhone nga uri ndi vhone vhane kanzhi vha vha vha tshi lwa na u tandulula thaidzo dzine vha vha vha tshi khou vhangela nga mufumakadzi wavho vho Vho-Emeli.
- Thero ya nganea iyi yo disendeka kha vhuhovheleli na vhugevhenga ho kalulaho vhune ha dzhenisa muthu khakhathini.
- Muḁwali u khou kaidza vhatu kha vhutamatama ho kalulaho vhunga vhu tshi nga vha dzhenisa khakhathini sa avha vhe vha diwana vho dzhenisa kha zwa vhugevhenga.
- Kha nganea ino ri wana muanewa dendele e Vho-Luvhone.
- Vho-Luvhone ndi muthu wa u fhumulesa. A vha koni u tou kaidza kana u hanedza mufumakadzi wavho zwi khagala.
- Khudano i simuwa kha zwikolodo zwo dalesaho mudini wa ha Nethulwe. Vho-Vhune ha khandiso ho vhaledzwa Iyani kha siatari li tevhelaho

Emeli vha funesa zwithu zwa nthesa zwine u zwi badela zwe vhutoto.

- Izwi zwi ita uri vha di ita zwikolodo vha tshi ya naho zwi tshi khou vhone uri zwi khou vha homela.
- Vho-Emeli vha ita uri mudini hu rengwe thundu ya nduni ya maimo a nthha nga tshikolodo Vho-Luvhone vha tshi balelwa u vha kaidza.
- Vha renga zwifuko zwi duresaho nga tshikolodo.
- Vhana vha dzhena zwikolo zwa u dura.
- Musi tshelede i tshi vho dzhena vha shandula thundu dza nduni vha dzhia dza maimo a nthesa.
- Vha renga hafhu na goloi dzi duraho – BMW na BENZ.
- Vha tutuwedza u dzhena kha zwa vhugevhenga naho vho thoma vha tshi sumba u sa zwi takalela.
- U dala ha tshelede a ho ngo amba tshithu ngauri thodea dza Vho-Emeli dzo di gonya dzi tshi ya.
- Vho-Emeli vha vhangela Vho-Luvhone thaidzo vha dovha hafhu vha kombetshedza Vho-Luvhone u renga nndu ya u dura Tshitandani.
- Vha fhuredzwa nga fobvu Dzhalagoma vha vho didzhenisa kha zwa vhugevhenga.
- Vho-Luvhone na Vho-Emeli vha lwa na mulayo nga u didzhenisa kha zwa vhugevhenga.
- Vho-Emeli vha rengisa zwidzidzivhadzi yunivesithi ya Venda vha farwa nga mapholisa, nga mulandu wa tshandanguvhoni vha fhedza vho rengutlwa.
- Vho-Luvhone vha reilela magevhenga vha tshi enda vha tshi tswa na u pwasha dzibannga vha tshi khou lwa na mulayo.

Mapendelo

Muñwali o kona u bveledza Vho-Luvhone sa muanewa dendele buguni iyi.

[25]

KANA

MBUDZISO 8 (MBUDZISO PFUFHI)

TSHI DO LILWA – NE Phaswana

- 8.1 Ndi duvha le ha vha hu na khonferentsi kerekeni Makwarela. Wo vha u wa u hamboka tshelede ya munikelo/ u tswa dzigoloi. ✓ ✓ (2)
- 8.2 O dzhenwa nga muya mukhethwa a ambulula vhathu vhe a vha a tshi ita navho vhugevhenga. ✓ ✓ (2)
- 8.3 Dzhalagoma na Vho-Luvhone vho vha vhe vhathihi kha mishumo mivhi ya vhugevhenga. ✓ ✓ (2)
- 8.4 Vho-Emeli na munna wavho Vho-Luvhone vho fhedza vho farwa Vhuñe ha khandiso ho vhaledzwa

Iyani kha siatari li tevhelaho

- vhothe.√ √ (2)
- 8.5 Vho-Emeli vho didzhenisa kha vhugevhenga nga riwambo wa u funesa tshelede√ ngeno Dzhalagoma a tshi khou lifhedza muvhuso we wa mu tambudza nga u sa wana-vho mushumo, vhañwe vhafhalali vha tshi u wana.√ (2)
- 8.6 Vhutamatama ho kalulaho na vhugevhenga zwi wedza muthu khomboni.√ √ (2)
- 8.7 Vho-Luvhone vho vhona tshelede ya vhugevhenga i tshi khou dzhena nga hunzhi, vha vhona uri vha do kona u badela zwikolodo zwavho zwothe nga u tavhanya/ho vha ho no vha na mutsiko (mushumoni)we vha vha vha si tsha kona u u kondolela.√ √ (2)
- 8.8 Vho-Luvhone ndi muthu wa u fhumulesa,√ a vha koni u tou hanedza kana u kaidza mufumakadzi wavho zwi khagala.√ √ (3)
- 8.9 B. Vho-Luvhone na Vho-Emeli.√ (1)
- 8.10 Ndi u itela u tana kana u bvisela khagala vhuvhi/vhugvehenga he vha vha vha tshi khou vhu ita.√ √ (2)
- 8.11 A ku tangedzei,√ arali vha tshi khou ita tshithu a vha londi uri mvelelo dza hone dzi do vha dzifhio.√ (2)
- 8.12 Muthu a sa dzhia maga avhudi kha vhutshilo a di endela u ita zwi songo lugaho u dibwela khunda ene mune, u do fhedza o badela nga vhutshilo hawe.√ √ √ (3)

KANA

MBUDZISO 9 (MBUDZISO NDAPFU)

BULAYO LO TALIFHAHO – AW Magau

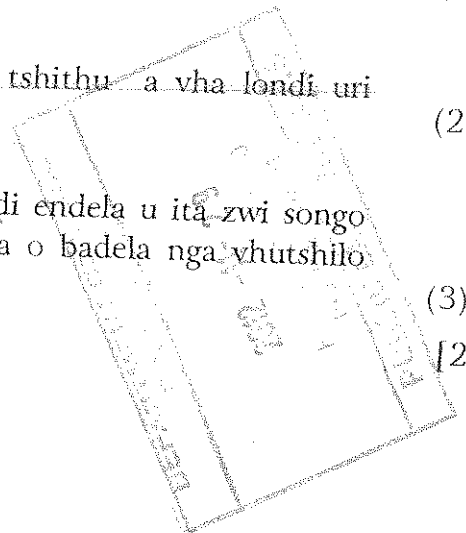
KHA VHA DZHIELE NZHELE: Vha shumise adendamu iyi khathihi na rubriki i re mafhedziseloni.

Maraga dza tshivhumbeo na luambo dzi avhelwe nga ndila i tevhelaho:

- Tshivhumbeo : [(Mathomo(4) magumo(2))] maraga 6
- Luambo: maraga 4 dzo avhelwa nga ndila hei:
 - Arali e na mbuno dza 12 – 15 u wana maraga 4

Vhune ha khandiso ho vhaledzwa

Iyani kha siatari li tevhelaho

[25]

- Arali e na mbuno dza 7--11 u wana maraga 3
- Arali e na mbuno dza 1 – 6 u wana maraga 2

ADENDAMU

Muanewa dendele ndi muanewa ane zwiitei zwinzhi zwa bugu zwa mona nae. Mafhungo a bugu a kwama ene. Ri tangana nae u bva bugu i tshi thoma u swika i tshi fhela. Ndi ene ane a vha na thaidzo buguni. U fhedza o kunda kana o kundwa.

- Muanewadendele afha ndi Vho-Lugisani vhane vha dzula Tshiozwi.
- Vho-Lugisani vho bveledzwa sa likhotsimunene la Mphagane vha dovha vha vha vha murado wa khoru.
- Ndi vhone vhane tshifhinga tshothe vha ima na ngoho.
- U ima havho na ngoho hu vhone kha mulandu wa Sandani Mawelewele vha tshi ri ha na mulandu ngeno vhavenda Vho-Langanani Mandiwana vha tshi ri vha na mulandu nahone vha tea bvisa tshelede.
- Vho-Lugisani vha thoma u vhengiwa nga Vho-Mandiwana na vhamusanda Vho-Mukhotho.
- Vho-Lugisani vha dovha hafhu vha imelela Khumela Rabambukwa uri ho ngo fhisa muḍi, Vho-Tshikweta ndi vhone vho fhisa muḍi.
- Vho-Lugisani vha hana mafhungo a mirundu, tshikona, zwiḱambo na thondo vha ri kha ri khure mudavhi wa bola na u renga goloi uri vhatananga vha reile.
- Vha dovha hafhu vha vhengelwa u imelela Phundulu we a sukumedzela vhafunzi Vho-Mamidze tshaloni tsha Muanalo Ralineba. Henefha Vho-Lugisani vho thoma u vhengiwa nga vhafunzi Vho-Sam Mamidze.
- Vho-Lugisani vho dovha hafhu vha vhengelwa uri vho amba uri Vho-Marita, mufumakadzi wa Vho-Mamidze, ndi vhone vho lumaho Vho-Mmbi, hu si mmbwa Maphangule.
- Vho-Lugisani vha dovha hafhu vha vhengelwa mafhungo a Ratshilumela Budzwa we a pfi o via Tshiwandalani riwana wa Vho-Mandiwana ngeno zwi si zwone hu uri Tshiwandalani o tou divhulaha. Vho-Lugisani afha vho sumbedza uri Ratshilumela Budzwa ha na mulandu ngauri musi uyo o vha o no farwa.
- Vho-Lugisani vho mbo iswa Dovhoni u vha mukoma wa Vho-Nyamalwela Singo, henengei vho mbo thoma u bveledza shango. Vho fhedza vho vhengelwa na zwenezwo.
- Vho gwisa maḍi vha fhedza vha ya Johannesburg u toda tshelede ya u fhata tshikolo na kiliniki, he vha i wana.
- Vho-Lugisani vho do thusana na Vho-Nethononda na Vho-Makhado kha u shuma hafha Dovhoni.
- U shuma ha Vho-Lugisani ho vhaisa Vho-Mamidze, Vho-Mandiwana na Vho-Mukhotho vha fhedza vho vha lutanya na Vho-Nyamalwela Singo.
- Vho-Lugisani vho vhengiwa nga Vho-Mphaga vha tshi vhona unga vha khou vha dzhiela shango na vhatanuni vhavho.
- Vho do riwalelwa vhurifhi ha u pandelwa shangoni lwe vha vho vhulahlwa na riwana wavho Mukandangalwo.
- Vho-Lugisani vho fhedza vho wanala uri a vha na mulandu, hu tou vha na tshikwekwe tsho itwaho nga Vho-Mamidze, Vho-Mukhotho na Vho-

Vhune ha khandiso ho vhaledzwa

Iyani kha siatari li tevhelaho

Mandiwana.

- Vho-Lugisani vho fhedza vho vhewa u vha khosi ya Dovhoni.

MAPENDELO

Muñwali o kona u bveledza Vho-Lugisani sa muanewadendele ngauri ndi vhone vhe bugu ya disendeka ngavho, vho pfesa vhuṭungu vha fhedza vho vha mukundi nge vha vhewa vuhosini ha Dovhoni.

[25]

KANA

MBUDZISO 10 (MBUDZISO PFUFHI)

BULAYO LO TALIFHAHO – AW Magau

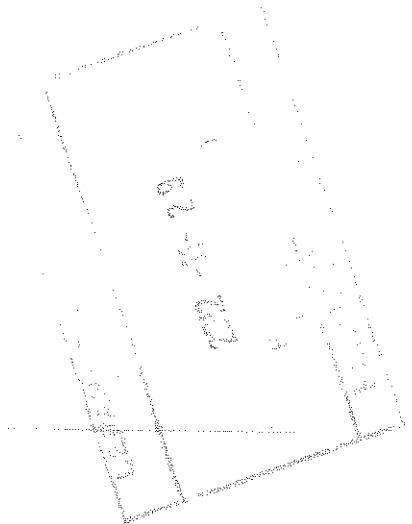
- 10.1 Ndi Mphagane. ✓ Ndi wa u ṭodou bvisela khagala tsho ine ya ḍo dzhiiwa nga Vho-Mphaga. ✓ (2)
- 10.2 Vho vha vha tshi ṭoda u farisa Vho-Mamidze, Vho-Mandiwana na Vho-Mukhotho. ✓✓ (2)
- 10.3 Vho-Lugisani vho vha vhe khotsimunene wa Vho-Mphaga. Mme a Vho-Mphaga vho mama vha siela mme a Vho-Lugisani. ✓✓ (2)
- 10.4 Zwo ita uri Vho-Lugisani vha luṭane na Vho-Mphaga. ✓✓ (2)
- 10.5 ~~Musi Vho-Lugisani vha sa athu u vhewa vhukoma ho vha hu si na mvelaphanda ✓ fhedzi nga murahu ha musu vho no vhewa, ha vha na mvelaphanda khulu ya u fhatwa ha zwickolo, kiliniki na mavhengele a musalauno. ✓~~ (2)
- 10.6 Vhathu a vho ngo tea u ḍidzhenisa kha zwa u itela vhañwe vhumbulu ngauri zwi a fhedza zwo vha dzhenisa khomboni. ✓✓ (2)
- 10.7 Ndi vengo na vivho li itelwaho Vho-Lugisani vhe vha vha vha tshi tevhela ngoho na u ṭoda uri vhukwila havho havha vhararu vhu songo vhone. ✓ ✓ (2)
- 10.8 Muthu ane a sa ambe ngoho ✓ nahone vha ita zwa tshimbevha ngeno vhe mufunzi. ✓ ✓ (3)
- 10.9 B. nga nnda ha u pandelwa shangoni vha fanela u bva vhufunzini na vuhosini. ✓ (1)
- 10.10 Shango la Mphagane lo vha li tshi ḍo tshinyala li tshi ya nga vhumbulu,

Vhune ha khandiso ho vhaledzwa

Iyani kha siatari li tevhelaho

- zwimbevha na tshidivhano.(na zwi□ww zwi pfalaho)✓ ✓ (2)
- 10.11 Ee,✓ ngauri vha ima na ngoho tshifhinga tshothe.✓ (2)
- 10.12 Vho-Mamidze na lugwada lwavho vha vho do fhelelwa nga zwine vha vha zwone lwa tshothe nga nthani ha zwiito zwavho.✓ ✓ ✓ (3)
- [25]

KANA

MBUDZISO 11 (MBUDZISO NDAPFU)

MAFELADAMBWA – NE Sigogo

KHA VHA DZHIELE NZHELE: Vha shumise adendamu iyi khathihi na rubriki i re mafhedziseloni.

Maraga dza tshivhumbeo na luambo dzi avhelwe nga ndila i tevhelaho:

- Tshivhumbeo : [Mathomo(4) magumo(2)] maraga 6
- Luambo: maraga 4 dzo avhelwa nga ndila hei:
 - Arali e na mbuno dza 12 – 15 u wana maraga 4
 - Arali e na mbuno dza 7 – 11 u wana maraga 3
 - Arali e na mbuno dza 1 – 6 u wana maraga 2

ADENDAMU

MARANGAPHANDA

Muanewa dendele ndi muanewa ane zwiitei zwinzhi zwa bugu zwa mona nae. Mafhungo a bugu a kwama ene. Ri tangana nae u bva bugu i tshi thoma u swika i tshi fhela. Ndi ene ane a vha na thaidzo buguni. U fhedza o kunda kana o kundwa.

DZIMBUNO

- Dendele nganeani iyi ndi Mawela. Thaidzo ya bugu i kwama ene.
- Mawela o bveledzwa sa muthannga ane a dzhena tshikolo Yunivesithi ya Natala.
- Mawela u sokou wela-wela mafhungo ane a si a divhe. Sa kha mafhungo a vhuloi e a pfa Vho-Matodzi vha tshi khou amba na mme awe vho-Sara.
- U vhenga Vho-Maemu a tshi vha vhengela vhuloi vhune a sa vhu divhe.
- Muthannga ane a si tate uri u do vhulaha muthu. U riwalela luriwalo khonani yawe a tshi ri u toda u fhisa muḏi wa Vho-Maemu.
- U toda Vho-Maemu makhomurethe uri vha mu thuse kha u vha fhisedzela.
- U dodoma vhusiku na tshigubu tsha pitirolo a tshi toda u fhisedzela Vho-Maemu.
- U fhedza o farwa nga mapholisa vha mu valela khothoni he a vho do gwevhelwa milandu yawe.

MAPENDELO.

Muriwali o kona u ri bveledzela muanewa dendele nganeani iyi nga ndila i fushaho.

[25]

KANA

MBUDZISO 12

MAFELADAMBWA – NE Sigogo

- 12.1 Ndi Vho-Lialama.√ Ndi wa u toda u divhadza Vho-Maemu zwine zwa khou toda u bevelela khavho.√ (2)
- 12.2 Ndi nge Mawela a n̄walela lūnwalo Tshisamphiri uri o neta nga u gadiswa nga phele ya Vho-Maemu.√ √ (2)
- 12.3 Ndi maswina,√ vha khou lūtanywa nga fhungo la vhuloi.√ (2)
- 12.4 O vhanga dzikhakhathi vhukati ha mīta iyi mivhili.√ (mūta wa ha Ramasunzi na wa ha Lialama) na u ramba mapholisa.√ (2)
- 12.5 Vho-Sara a vha koni u kondelela. (A vho ngo kondelela musi vho pfa uri Vho-Maemu vha khou vha lowa /vha a ambesa.)
-Vho-Maemu vha a kondelela vho kondelela vho pfa uri vha khou itwa muloi zwithu naho zwi tshi khou vhavha, a vha fhufhumelwi.√ √ (2)
- 12.6 Uri vhathu a vho ngo tea u sokou wela wela kha mafhungo ane vha sa a divhe ngauri zwi a dzhenisa khomboni/n̄anga dzi a lūtanya.√ √ (2)
- 12.7 Ndi nge a vha o pfa zwo ambiwaho nga makhadzi wawe vha tshi vhuya u vhoneisa ha n̄anga Vho-Muraga.√ √ (2)
- 12.8 -Muthu wa u sokou wela-wela zwithu.√
-u dzhenelela kha komiti ya yunivesithi a tshe kha n̄waha wa u thoma.√
-u wela-wela mafhungo a vhuloi.√ (3)
- 12.9 B. Vho-Maemu vha tshi pomokwa vhuloi vhune vha si vhu divhe.√ (1)
- 12.10 O vha a tshi do vha o fhisedzela vhathu vhothe mūdini wa Vho-Lialama vha lovha/o vha a tshi do bvela phanda na zwe a vha a tshi khou u toda u zwi ita.√ √ (2)
- 12.11 -Hai, vha tenda kha zwi siho.√
-vha a lūtanya nga u sokou amba mafhungo a sa tei u pfiwa nga n̄wana hu na vhana.√ (2)
- 12.12 Uri naho vhathu vha u ambelela vhuvhi u songo vhu ita, vhu fhedza vhu songo u dzhenisa khomboni.√ √ √ (3)

THANGANYELO YA KHETHEKANYO YA B: 25

KHETHEKANYO YA C: DIRAMA

MBUDZISO 13 (MBUDZISO NDAPFU)

HA U TSA NDI HA U GONYA – LL Mafenya na NA Milubi*NA ZWONE ZWI A DINA* – LL Mafenya

KHA VHA DZHIELE NZHELE: Vha shumise adendamu iyi khathihi na rubriki i re mafhedziseloni.

Maraga dza tshivhumbeo na luambo dzi avhelwe nga ndila i tevhelaho:

- Tshivhumbeo : [(Mathomo(4) magumo(2))] maraga 6
- Luambo: maraga 4 dzo avhelwa nga ndila hei:
 - Arali e na mbuno dza 6 – 7 u wana maraga 4
 - Arali e na mbuno dza 4 – 5 u wana maraga 3
 - Arali e na mbuno dza 1 – 3 u wana maraga 2

ADENDAMU

MARANGAPHANDA.

Zwiito ndi zwithu zwine muanewa a vha tshi khou ita zwone buguni. Thero ndi muhumbulo muhulwane wa bugu une ra u wana u bva mathomoni a bugu u swika i tshi fhela.

TSHIVHUMBEO:

- Thero ndi ya uri u tshila nga ndila ya u sa dilonda na zwone zwi a dina kana zwi a u vhila nga murahu.
- Zwiito zwa Marubini ane a vha mutambi dendele zwo vha zwa u sa dilonda ngauri o vha na nwana wa u thoma a tshe tshikoloni ngeno mme awe vho no lovha a fhedza a dzula na makhulu wawe Vho-Nyamutshagole.
- Marubini o dovha hafhu a vha na thumbu na Mashudu we a ri o vha a tshi khou shumisa khondomu.
- Marubini musi e ngei ha malume he a vha a tshi khou tambula o do humbula u bvisa thumbu nge Mashudu a mu hana.
- Marubini o vuledza tshikolo a shuma sa muongi.
- O do pfana na Makonde we a mu tangananedza na nwana wawe wa u thoma.
- Marubini ho ngo amba ngoho ya uri ndi ngani zwi tshi khou konda u vha na muñwe nwana.
- Marubini o fhedza o shuma wadini ya vhana he tshifhinga tshothe a dzulela u

Vhune ha khandiso ho vhaledzwa

Iyani kha siatari li tevhelaho

humbula n̄wana wawe.

- U bva afho o iswa vhadzadzeni he zwa tou n̄ana tshothe musu a tshi vhona vhasadzi vha tshi beba.
- U humbula uri ndi khwine a vhe o ya kha zwa vhuteamita uri a ite a tshi tsivhudza uri u pwasha thumbu a si zwavhudi
- Zwe Marubini a ita zwi mu dina lune a balelwa na u vhudza Makonde ngoho.

MAPENDELO

Muñwali vho kona u bveledza thero nga u shumisa zwiito zwa Marubini sa muanewa dendele.

KANA

MBUDZISO 14 (MBUDZISO PFUFHI)

RALUTANDA – NA Milubi

- 14.1 Vho vha vha tshi tangana Vuwa Park. Ndi ngauri vho vha vha tshi khou ita zwa lufuno lwavho lwa tshiphiri. √√ (2)
- 14.2 Vho vha vha tshi khou funesa tshelede. √√ (2)
- 14.3 Ndi ngauri vhuvhili havho vha funana na Vho-Sofi. √√ (2)
- 14.4 O fhedza o vhulahisa mufumakadzi wawe. √ √ (2)
- 14.5 Vho-Sofi vha funesa vhanna na tshelede √ ngeno Vho-Sara vhe mufumakadzi wa hayani a funaho muta wawe. √ (2)
- 14.6 Ndi wa u toda u vhudza vhavhali zwauri vhufarekano a si havhudi ngauri vhu a fhedza ho wedza muthu khomboni. √√√ (3)
- 14.7 Muñwali u khou lwa na vhathu vha itaho zwa vhufarekano na u vhulaha vhañwe lwa tshituhu nga u funesa tshelede. √√√ (2)
- 14.8 Vho bveledzwa sa mufumakadzi o tokomelwaho. √√ (2)
- 14.9 B./ vha shavha u wanedzwa nga Vho-Fhelani. √ (1)
- 14.10 Vho fhedza vho noka nge vha si wane tshelede ya inshuwarentsi ya mufumakadzi ye vha vha vha tshi khou i toda. /vho fhedza vho farwa nga Ewambo wa u vhulaha mufumakadzi. √√ (2)

Vhune ha khandiso ho vhaledzwa

Iyani kha siatari li tevhelaho

14.11 Hai,√ a zwi tangedzei ngauri vho vhulaha mufumakadzi vha tshi toda tshelede.√ (2)

14.12 Ee,√ ndi a ima nayo ngauri zwe Vho-Ralutanda vha vha tshi khou ita zwo khakhea. Muthu ha ngo fanela u vhulaha muñwe a tshi itela tshelede.√ (3)

[25]

KANA

MBUDZISO 15 (MBUDZISO NDAPFU)

MILOMO YA NUKALA – NP Nefefe

KHA VHA DZHIELE NZHELE: Vha shumise adendamu iyi khathihi na rubriki i re mafhedziseloni.

Maraga dza tshivhumbeo na luambo dzi avhelwe nga ndila i tevhelaho:

- Tshivhumbeo : [(Mathomo(4) magumo(2))] maraga 6
- Luambo: maraga 4 dzo avhelwa nga ndila hei:
 - Arali e na mbuno dza 6 – 7 u wana maraga 4
 - Arali e na mbuno dza 4 – 5 u wana maraga 3
 - Arali e na mbuno dza 1 – 3 u wana maraga 2

ADENDAMU

Marangaphanda

Zwiito ndi zwithu zwine muanewa a vha tshi khou ita zwone buguni. Thero ndi muhumbulo muhulwane wa bugu une ra u wana u bva mathomoni a bugu u swika i tshi fhela.

Dzimbuno/mutumbu

- Thero ya iyi dirama yo disendeka kha zwa u tambudzwa ha vhana na vhafumakadzi. Muñwali u khou kaidza vhokhotsi vha tambudzaho vhana na vhafumakadzi. Hezwi o zwi bvedza nga u shumisa zwiito zwa Vho-Bukuta.
- Thaidzo i simuwa musi Vho-Bukuta vha tshi tambudza vhana vhavho Tsumbedzo, Ntshengedzeni na mufumakadzi wavho
- Vha rwa Tsumbedzo nge vha wana a songo sheledza miri, Vho-Takalani vha tshi lingedza u kaidza na vhone vha semiwa.
- Vha a mu semekanya nahone a vha toda a tshi dowelana na khaladzi awe Ntshengedzeni.
- A vha tikedzi Tsumbedzo kha zwa tshikolo.
- Vha dovha hafhu vha mu rwa nge vha wana o dzula na mme awe Vho-Takalani vha ri ndi ngani a sa yi u vhala bugu.
- Vha kombetshedza u ita zwa vhudzekani na niwana wavho Ntshengedzeni.

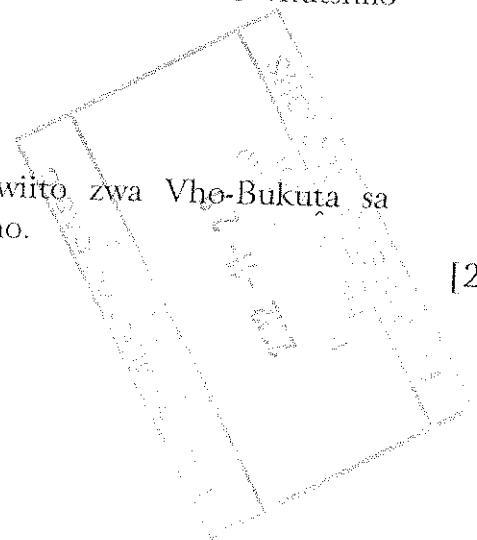
Vhune ha khandiso ho vhaledzwa

Iyani kha siatari li tevhelaho

- Ntshengedzeni u shavhela ha makhadzi wawe Vho-Mutshekwa, khotsi awe vha mu tevhela vha fhedza vha mu rwela henengei.
- Musi Vho-Bukuta vha tshi vhidzwa tshikoloni vha amba uri Ntshengedzeni ha na thaidzo.
- Ntshengedzeni u ya ha vhashumelavhapo a fhedza o iswa sibatela u tolwa, a wanala a na thumbu.
- Vho-Bukuta a vha thonifhi mufumakadzi wavho Vho-Takalani, vha a semiwa vha dovha vha rwiwa.
- Vho-Takalani vha vhudzisa mukalaha nga mafhungo aya a u lala havho na riwana wavho, vha a rwiwa nga thanda vha wela fhasi vha sindwa nga mafeisi khofheni.
- Vho-Bukuta vha fhedza vho farwa, vha gvevhelwa u dzula dzhele vhutshilo hothe.

Mapendelo

Muniwali o kona u bveledza thero nga u shumisa zwiito zwa Vho-Bukuta sa muanewa dendele. Vha kana mitshelo ya kutshilele kwavho.

[25]

KANA

MBUDZISO 16 (MBUDZISO PFUFHI)

MILOMO YA NUKALA – NP Nefefe

- 16.1 Ofisini ya thoho ya tshikolo sekondari ya Bababa.√ Ndi musu hu tshi khou ambiwa mafhungo a kushumele kwa Ntshengedzeni. √ (2)
- 16.2 O vha o netiswa nga u tambudzwa lwa vhudzekani nga khotsi awe Vho-Bukuta.√√ (2)
- 16.3 Tsumbedzo ndi khaladzi a Ntshengedzeni,√ vha dovha vha vha vhana vhane vha khou tambudziwa nga khotsi avho.√ (2)
- 16.4 Khotsi awe vho isa phanda na u mu tambudza lwa vhudzekani a fhedza o vha na thumbu.√√ (2)
- 16.5 Vho-Ramuntswu vha na muya wa u todou thusa Ntshengedzeni,√ ngeno Vho-Bukuta vha sa toti a tshi thusiwa nga u tolou sengiswa nga maanda ngauri hu na zwine vha divha.√ (2)
- 16.6 Ndi u kaidza vhokhotsi kha maitete a u tambudza vhana vhavho lwa vhudzekani vhunga zwi tshi fhedza zwo vha dzhenisa khomboni.√√ (2)
- 16.7 U lwa na vhokhotsi vhane vha tambudza mita yavho na u shengedza vhana Vhune ha khandiso ho vhaledzwa

Iyani kha siatari li tevhelaho

vhavho lwa vhudzekani.√√

(2)

16.8 Vho-Bukuta vho bveledzwa sa muthu wa tshituhu a tambudzaho vhana vhawe nahone a sa vhavhaleli vhañwe vhathu/a sa londi pfanelo dza vhañwe vhathu.√√

(2)

16.9 C. Vha vha vha tshi toda uri a vha vhone sa ndau.√

(1)

16.10 Vho-Bukuta vha fhedza vho farwa, vha gwevhelwa u dzula dzhele vhutshilo hothe.√√

(2)

16.11 Hai/a ku tangedzei,√ vha tambudza vhana vhavho na mufumakadzi vha sa londi pfanelo dzavho.√

(2)

16.12 Ee,√ ri a ima nayo ngauri ndi mbadelo ya vuvhi he vha vha vha tshi khou vhu ita ha u tambudza vhana na mufumakadzi. I dovha ya thusa na uri vhañwe vhe vha vha vha tshi toda u ita vhutshinyi honoho vha ofhe.√√

(3)

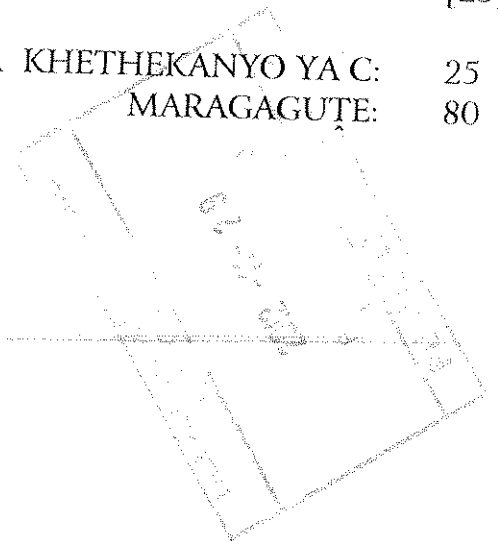
[25]

THANGANYELO YA KHETHEKANYO YA C:

25

MARAGAGUTE:

80

RUBRIKI YA U TOLA/MAKA MBUDZISO NDAPFU KHA VHURENDI

KHOUDU	7	6	5	4	3	2	1
Vhuswikeleli ha nḁhesa	80 – 100% -U tshishedza thoho lwa vhudziva, zwipida zwoḁhe zwo kwamiwa lu fushaho. -Phindulo yo vhevaho lwa nḁha nḁhesa: 90% +. Phindulo yo vhevaho lwa nḁhesa: 80 – 89%. -Mihumbulo minzhi yo dziaho i khou tandavhudzwa ya tikedzwa u bva kha tshirendo. -U pfesesa lwa nḁhesa kha lushaka holwu lwa manwalwa na tshirendo.	70 – 79% -U tshishedza thoho lu re nḁha ha ndinganyo, zwipida zwoḁhe zwo kwamiwa lu vhudzaho. -Phindulo yo fitefaho. -Mihumbulo minzhi i pfalaho yo nḁwa, ya tikedzwa zwavhuḁi u bva tshirendoni. -U pfesesa havhudisa ha lushaka lwa manwalwa na tshirendo -Phindulo yo dzudzanywa zwavhuḁi. -Mathomo na magumo zwavhuḁi. -Mathungo na kuhumbulele zwi a tevhea nga vhuḁelu. -Luambo, khalo na tshitailla zwo bulamaho nahone zwo veaho ndivho. Likumedzwa lavhuḁi.	60 – 69% -U sumbedza u pfesesa ho kheueaho nahone o tshishedza thoho zwapida. -Phindulo i no ḁi pfala yo nḁwa. -Muvwe mihumbulo i pfalaho yo nḁwa, hone i si yothhe nahone i songo tikedzwa nga nḁfifa yo lavhelelvaho. -Hu na tsumbo ya u pfesesa lushaka lwa manwalwa na tshirendo. -Tshivhumbeco tshi re khagala na nyetelelo ya mathungo a pfalaho. -Marangaphanda na magumo na dzintwe phara zwo dzudzanywa lu na ndunzhenzhenzhe. -Nyetelelo ya phindulo i a kona u tevheca. -Luambo, khalo na tshitailla huruzhi zwo bulama.	50 – 59% -U tshishedza thoho lwa khwine a hu ngo kwamiwa zwipida zwoḁhe nga vhuḁalo. -Hu na dzintwe mbumo dzavhuḁi dzi tikedzaho thoho. -Vhuzhi ha mathungo o tikedzwa, fhedzi kanzhi lu sa tou tendisea. -Matho wa kupfesedwe kwa lushaka lwa manwalwa na tshirendo zwi hone. -Dzintwe tsumbo dza tshivhumbeco. -Phindulo i tshela nyetelelo yo dzudzanywaho zwavhuḁi i re na ndunzhenzhenzhe. -Vhukhakhi vhuḁu kha luambo, khalo na tshitailla -Hunzhi zwo tea	40 – 49% -Ndingedzo zwadzo dza u phindula mbudziso. -Phindulo i tana u pfesesa lu songo yelaho kule na thoho. -Mihumbulo a i kholwisi nahone lu na u tikedza u bva tshirendoni hupuku. -Mugudi ha ngo pfesesa lushaka lwa manwalwa na tshirendo insho na kathili. -Phindulo i tana vhuḁulani ho khakheaho. -Mathungo ha ngo tevhekana zwavhuḁi. -Hu na tsumbo dza vhuḁakhi ha luambo. Khalo na tshitailla a zwi tea ndivho ya kurfwalele kwa akademi.	30 – 39% -U sa pfesesa thoho. -Phindulo i na ndovholoto nahone tshinwe tshifunga i tshi amba zwo bvaho. -Muhumbulo a wo ngo ya kule, tshatshedzo khakheaho/mihumbulo a i tikedzwa u bva tshirendoni. -U pfesesa lushaka na tshirendo ha fhasisa. -Likumedzwa la fhasi nahone li tshelaho vhuḁulani, zwa mbo thuhisa nyetelelo ya mathungo. -Vhukhakhi ha luambo na tshitailla tshi si tshone zwi ira uri tshipida tsha manwalwa hetsli tshi sa bevele nahone tshitailla a tshi elani na ndivho ya u rwala ha akademi.	0 – 29% -Phindulo i na vhusakanyana na thoho fhedzi mafungo ha tevheleli, kana o tou bva tshothhe. -Ndingedzo ya fhasisa ya u phindula mbudziso. Mbuno thukhu dzo nḁwalvaho a dzi na thikhedzo kha tshirendo. -U pfesesa lushaka na tshirendo ha fhasisa. -Zwi a konda u amba uri thoho yo fhuḁulwa. -A hu na tsumbo ya vhuḁulani. -Luambo lwa fhasisa. Tshitailla na khalo zwo khakheaho. -A hu na ndunzhenzhenzhe.
Zwi re ngomu na luambo	8 – 10	7	6	5	4	3	0 – 2

Vhune ha khandiso ho vhadzwa

lyani kha siaḁari li tevhelaho

RUBRIKI YA U MAKA MBUDZISO NDAPFU KHA NGANEA NA DIRAMA: 25

Kha vha dzhiele nzhle phambano i re kha kuavhele kwa maraga kha tshivhumbeco na zwi re ngomu

KHOUNDU NA KUAVIHELE KWA MARAGA	ZWI RE NGOMU (15)	TSHIVHUMBEO NA LUAMBO (10)
Khoudu 7 80 – 100% Vhuswikeleli ha nthesa Maraga: 12–15	U tshushedza thoho. Vhudzivha ha mihumbulo, u tikedza na u pfesesa tshibveledzwa. <ul style="list-style-type: none"> U tshushedza thoho lwa vhudzivha, zwapida zwothe zwo kwamiswa nga vhudalo. Phindulo ya ntheshesa: 90%+. Phindulo ya nthesa: 80 – 89%. Mihumbulo minzhi ya vhudzivha i tikedzwa u bva kha tshibveledzwa. U pfesesa ha nthesa ha lushaka lwa manwalwa na tshibveledzwa. 	Tshivhumbeco, nyclelo i re na ndunzhendunzhe na jikumedzwa. Luambo, khalo na tshitaila zwo shumiswa kha phindulo. <ul style="list-style-type: none"> Tshivhumbeco tshi re na ndunzhendunzhe. Marangaphanda na magumo zwa nthesa. Mihumbulo ya dzudzanywa zwavhudi nahone yo fhatwa zwavhudi. Luambo, khalo na tshitaila zwo vhibvela, zwi a nyanyula nahone zwo lulama.
Khoudu 6 70 – 79% Vhuswikeleli ha nthesa Maraga: 11	U tshushedza thoho lwa nthesa ha ndinganyo, zwipida zwothe zwo kwamiswa lwo lingana. <ul style="list-style-type: none"> Phindulo yo dombvedzwa. Ho newa mihumbulo minzhi i pfalaho, i tikedzwa u bva kha tshibveledzwa. U pfesesa lushaka lwa manwalwa, na tshibveledzwa havhudisa. 	Phindulo yo dzudzanywa zwavhudi. <ul style="list-style-type: none"> Marangaphanda na magumo zwavhudi. Mihumbulo na kuhumbulele zwi a tevhelele. Luambo, khalo na tshitaila zwo lulama nahone zwo tea ndivho. Likumedzwa lavhudi.

Vhune ha khandiso ho vhaledzwa

Iyani kha siafari li tevhelaho

<p>Khoutu 5</p> <p>60 – 69%</p>	<p>Vhuswikeleli ho dzialo</p> <p>Maraga: 9–10</p>	<ul style="list-style-type: none"> • U sumbedza u pfesesa nahone a tlatshedza tsho zwavhudi. • Phindulo yo dodombedzwa lwa khwine. • Minwe mihumbulo i pfalaho yo newa, fhedzi hu si yotho nahone i sa tikedziwe nga ndila yo lavhelelwaho. • Hu na tsumbo ya u pfesesa lushaka lwa manwalwa na tshibveledzwa. 	<p>Vhuswikeleli ho dzialo</p> <p>Maraga: 6</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Tshivhumbeco tshi re khagala na nyelelo ya mihumbulo i re na ndunzhendunzhe. - Marangaphanda na magumo na dzinwe phara zwo dzudzanywa hu na ndunzhendunzhe. - Nyelelo ya mihumbulo i a kona u tevhelelea. - Luambo, khalo na tshitaila vhunzhi hazwo zwo lulama.
<p>Khoutu 4</p> <p>50 – 59%</p>	<p>Vhuswikeleli vhu fushaho</p> <p>Maraga: 8</p>	<ul style="list-style-type: none"> • U tlatshedza tsho lwa khwine, a si zwothe zwipida zwo kwamiwaho nga vhuudalo. • Hu na dzinwe mbumo dzi tikedzaho tsho. • Mihumbulo minzhi yo tikedzwa fhedzi a hu na vhuarazi vhu pfalaho/tendiseaho. • U pfesesa lushaka lwa manwalwa na tshibveledzwa lwa mutheo 	<p>Vhuswikeleli vhu fushaho</p> <p>Maraga: 5</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Hu na dzinwe tsumbo dza tshivhumbeco. - Phindulo i tshela nyelelo yo dzudzanyivaho zwavhudi i re na ndunzhendunzhe. - Vhukhaki vhuutuku ha luambo, khalo na tshitaila hunzhi zwo tea. - Kanzhi hu na ndunzhendunzhe kha dziphara.
<p>Khoutu 3</p> <p>40 – 49%</p>	<p>Vhuswikeleli ho linganelaho</p> <p>Maraga: 6–7</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Ndingedzo zwadzo dza u fhindula mbudziso. • Mbudziso yo fhindulwa hu na vhudziva vhuutukusa. • Mihumbulo a i tshuvedzi nahone hu na u tikedza huutuku zwi bvaho kha tshibveledzwa. • Mugudi ha ngo vhuuya a pfesesa lushaka lwa manwalwa na tshibveledzwa. 	<p>Vhuswikeleli ho linganelaho</p> <p>Maraga: 4</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Tshivhumbeco tshi sumbedza u shaca ha vhuapulani. - Mafhungo ha ngo dzudzanywa lune a tevhekana. - Tsumbo dza vhuakhi ha luambo. Khalo na tshitaila a zwo ngo tea ndivho ya manwalwa a akademi. Phara dzo khakhea.

Vhure ha khandiso ho vhaledzwa

Iyani kha statari li tevhelaho

Khoundu 2 30 – 39%	Vhushikeleli ha Fhasi Maraga: 5	<ul style="list-style-type: none"> • U pfesesa ḡoho ha fhasisa. • Phindulo yo ḡala ndovhololo nahone huwe yo bva. • Mihumbulo a si ya vhudziva ḡahutshedzo yo khakheaho/Mihumbulo a i tkezdwi zwi tshi bva kha tshibveledzwa. • U pfesesa ha fhasi lushaka lwa maivalwa na tshibveledzwa. 	Vhushikeleli ha Fhasi Maraga: 3	<p>Likumedzwa ja fhasi nahone i ḡahelaho tshivhumbeco tsho pulaniwaho zwi thidisa nyelero ya mihumbulo.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Luambo lwo khakheaho na tshitaila tshi si tshone zwi ita uri zwo niwalwaho zwi si vhe zwa vḡukuma nahone tshitaila a tsho ngo tea ndivho ya u niwala ha akademi. - Phara dzo khakheaho.
Khoundu 1 0 – 29%	U sa swikelela Maraga: 0–5	<ul style="list-style-type: none"> • Phindulo i sumbedza vhuuwe vhusaka na ḡoho fhedzi mihumbulo i a konda u tshikelela nahone/kana yo bva tshoḡhe. • U kundelwa kha ndingedzo ya u fhindula mbudziso. Mbuno ḡukhu dzo luannaho a dzi na thikhedzo u bva kha tshibveledzwa. • U kundelwa u pfesesa lushaka lwa maivalwa na tshibveledzwa. 	U sa swikelela Maraga: 0–2	<ul style="list-style-type: none"> - Zwi a konda u amba arali mbudziso yo fhindulwa. - A hu na tsumbo ya tshivhumbeco tsho pulaniwaho hu na thevhekano. - Luambo lwa fhasi-fhasi. Tshitaila na khalo zwo khakheaho. - A hu na dziplhara kana ndunzhenzinzhe.